

Datum: 22-03-2024

Volnummer: 2023-2024/12

Commissie voor Onderwijs

Decreet Taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal

Een grote stap vooruit voor dove en slechthorende kinderen, maar geef hen dan ook echt absolute voorrang

Op 8 maart 2024 keurde de Vlaamse regering een ontwerp van decreet goed dat het voor gewone basisscholen mogelijk zal maken een 'taalafdeling Nederlands–Vlaamse Gebarentaal' op te richten. In die afdeling zullen dove en slechthorende kinderen, en andere geïnteresseerde kinderen, de Vlaamse Gebarentaal aanleren en de lessen kunnen volgen in het Nederlands en in de Vlaamse Gebarentaal.¹ Een zeer waardevol en goed uitgewerkt initiatief dat de kansen voor dove en slechthorende kinderen op een volwaardige deelname aan onze samenleving ongetwijfeld zal bevorderen. We hebben wel vragen bij de regels voor aanmelden en inschrijven die specifiek voor de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal werden ontworpen. Die doen volgens ons geen recht aan het uitgangspunt dat dove en slechthorende kinderen de primaire doelgroep vormen. Daarnaast formuleren we ook nog enkele andere aandachtspunten.

Dit zijn onze aanbevelingen bij dit ontwerp van decreet:

- Bevorder het gebruik van een gezamenlijke aanmeldingsprocedure, waarin ouders zowel voor een taalafdeling Nederlands-VGT als voor het gewone onderwijsaanbod kunnen kiezen. Zorg in dat verband voor de nodige aanpassingen aan het Vlaams Aanmeldsysteem die (a) voor ouders het onderscheid tussen beide opties helder maken en die (b) initiatiefnemers van een aanmeldprocedure toelaten om voor de taalafdeling Nederlands-VGT een geëigende voorrangregeling en combinatie van ordeningscriteria te implementeren.
- Werk voor de taalafdeling Nederlands-VGT een betere voorrangregeling uit waarin, met de nodige geëigende subordening binnen elke voorrangsgroep, achtereenvolgens voorrang gegeven wordt aan
  - 1) dove en slechthorende leerlingen,
  - 2) horende kinderen met een doof of slechthorend gezinslid,
  - 3) kinderen uit dezelfde leefentiteit als leerlingen die al naar die school gaan,
  - 4) kinderen van personeelsleden van de school.
- Beperk de afwijkende regeling in art. 25, 2° in het ontwerp van decreet tot zittende leerlingen die zelf doof of slechthorend zijn of die een doof of slechthorend gezinslid hebben. Geef de andere zittende leerlingen die, van zodra het voor hen mogelijk wordt, de overstap willen maken naar de nieuw opgerichte taalafdeling Nederlands-VGT in hun school,

---

¹ Voor de tekst van het ontwerp van decreet, zie VR 2024 0803 DOC.0299/2, <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/65E5E183153F3C9CEF7BFD2F>. De memorie van toelichting is te vinden in VR 2024 0803 DOC.0299/4, <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/65E5E183153F3C9CEF7BFD2D>.

eenmalig dezelfde voorrangstatus als kinderen die al een broer of zus op de school hebben en laat hen daarmee deelnemen aan de gewone voorrangperiode voor de taalafdeling Nederlands-VGT of aan de aanmeldprocedure.

- Werk een regeling uit die het mogelijk maakt nauwkeurig bij te houden hoeveel dove en slechthorende leerlingen naar school gaan in een taalafdeling Nederlands-VGT.
- Zoek naar mogelijkheden om een goede geografische spreiding van de taalafdelingen Nederlands-VGT te kunnen realiseren.
- Geef elk kind met een beperking recht op mobiliteitsondersteuning op maat, ongeacht of het naar school gaat in het buitengewoon of in het gewoon onderwijs.
- Organiseer ook in een later stadium wetenschappelijk onderzoek dat in kaart brengt op welke verschillende wijzen scholen de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal vormgeven. Zo'n onderzoek kan dan ook nagaan of er verschillende effecten zijn op de leerresultaten van de leerlingen en op de sociale inclusie van dove en slechthorende kinderen in de school.
- Onderzoek de mogelijkheid om voor dove of slechthorende anderstalige nieuwkomers tussen 12 en 18 jaar in het secundair onderwijs een aangepaste vorm van onthaalonderwijs uit te bouwen, gebaseerd op de principes van de taalafdeling Nederlands-VGT in het gewoon basisonderwijs.

1. Extra kansen voor dove en slechthorende kinderen

Met dit decreet zullen basisscholen, als ze voldoen aan de oprichtingsvoorwaarden en de goedkeuring krijgen van de Vlaamse regering, een 'taalafdeling Nederlands – Vlaamse Gebarentaal' kunnen oprichten waar kleuters en lagereschoolkinderen les krijgen in het Nederlands én in de Vlaamse Gebarentaal (VGT). Dove en slechthorende kinderen vormen de primaire doelgroep, maar de taalafdeling NL-VGT zal ook toegankelijk zijn voor andere kinderen, b.v. horende kinderen met een of meer dove of slechthorende gezinsleden.² Of andere horende kinderen die graag de Vlaamse Gebarentaal willen leren. In die taalafdeling Nederlands-VGT wordt de Vlaamse Gebarentaal immers ook aangeleerd. Aan het gewone curriculum worden twee leergebieden toegevoegd: (1) het leergebied Vlaamse Gebarentaal en (2) het leergebied dovencultuur.

Belangrijk tekort weggerukt

Het Kinderrechtencommissariaat is van mening dat dit regelgevend initiatief een zeer waardevolle bijdrage levert aan de realisatie van het recht op volwaardig onderwijs voor dove en slechthorende kinderen, op een wijze die inclusie kan bevorderen. Naast de twee bestaande onderwijsparcours die er voor hen al zijn en behouden blijven (buitengewoon onderwijs type 7 of gewoon onderwijs met ondersteuning door een tolk NL – VGT), komt er voor die kinderen nu ook nog een derde weg, die hen extra kansen biedt om de Vlaamse Gebarentaal te leren, te leren over de dovencultuur en hun talenten te ontwikkelen. En dat in een schoolcontext die het leggen van contacten met zowel dove en slechthorende kinderen als met horende kinderen bevordert. Die derde weg is zeker van belang voor heel wat dove of slechthorende kinderen die geboren worden in horende gezinnen, wat het geval is voor 90% van alle dove en slechthorende kinderen.³

---

² Memorie van toelichting, p. 23.

³ Adviescommissie Vlaamse Gebarentaal (2013), *Recht op Vlaamse Gebarentaal. Memorandum 2014-2019 adviescommissie Vlaamse Gebarentaal naar aanleiding van de verkiezingen in 2014*, <https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2022-03/ACVGT-memorandum-recht-op-Vlaamse-Gebarentaal.pdf>, p. 8.

Voor hen wordt nu een belangrijk tekort weggewerkt. Tot nu toe konden zij immers enkel in het buitengewoon onderwijs Type 7 de Vlaamse Gebarentaal leren (en dan nog niets eens in elke Type 7-school).⁴ Nu wordt dat ook in het gewoon basisonderwijs mogelijk. Zo kunnen zij zich beter voorbereiden op het gewoon secundair onderwijs, waar ze dan met behulp van VGT-tolken aan kunnen participeren.

Vlaanderen komt met dit initiatief beter tegemoet aan het Kinderrechtenverdrag dat kinderen met een beperking o.m. het recht geeft op toegang tot onderwijs

‘op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling’ (Kinderrechtenverdrag, art. 23)⁵

Meer specifiek komt het initiatief ook tegemoet aan verschillende artikelen uit het Internationaal Verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap waarin gevraagd wordt om het gebruik van gebarentaal te bevorderen.⁶

Cruciale elementen

Positief en cruciaal in dat verband zijn volgens ons de volgende elementen in het ontwerp van decreet:

- De ontwikkelingsdoelen en eindtermen (minimumdoelen) voor het gewoon basis-onderwijs vormen de basis voor het curriculum in de taalafdeling Nederlands-VGT, dat bijgevolg wordt beschouwd als volwaardig aan het curriculum van het gewoon basis-onderwijs. De leerlingen in de taalafdeling Nederlands-VGT krijgen dus volop de kans een getuigschrift lager onderwijs te halen (Memorie van toelichting, p. 2). Dat levert die kinderen meer mogelijkheden voor hun verdere schoolloopbaan, na het lager onderwijs.
- Dove en slechthorende kinderen kunnen door de klassenraad – na overleg met de ouders – op individuele basis vrijgesteld worden van sommige ontwikkelingsdoelen (kleuter-onderwijs) en minimumdoelen (lager onderwijs) uit het gewone curriculum die voor hen, door hun specifieke beperking, niet haalbaar zijn, zonder dat ze daarmee de kans op een getuigschrift lager onderwijs verliezen (art. 39). Het decreet specificeert in een bijlage voor welke ontwikkelingsdoelen en eindtermen de klassenraad die kinderen vrijstelling kan verlenen.⁷ Het gaat onder meer om ontwikkelingsdoelen en eindtermen Nederlands-spreken en Nederlands-luisteren.
- Voor dove en slechthorende kinderen die ingeschreven zijn in een taalafdeling Nederlands-VGT óf die gewoon basisonderwijs volgen met een tolk NL – VGT is in de derde kleuterklas de taalscreening (KOALA-test) niet verplicht (art. 5). Ook de toelatingsvoorwaarden voor het lager onderwijs worden voor hen aangepast. Als ze door onvoldoende aanwezigheid in het laatste jaar kleuteronderwijs geen rechtstreekse toegang tot het lager onderwijs hebben, hoeft de klassenraad van het kleuteronderwijs in zijn advies voor hen geen rekening te houden met hun beheersing van het Nederlands. Ook is de klassenraad in hun geval niet verplicht om hen een taalintegratietraject te doen volgen (art. 6).

---

⁴ Memorie van toelichting, p. 8.

⁵ Verdrag inzake de Rechten van het Kind Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989. Officiële Nederlandse vertaling, https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/kinderrechtenverdrag_nederlandse_vertaling.pdf.

⁶ Zie o.a. artikelen 21, 24 en 30 van het verdrag, <https://socialsecurity.belgium.be/sites/default/files/content/docs/nl/internationaal-actief/uncrpd/uncrpd-rechten-personen-handicap-nl.pdf>.

⁷ Zie hiervoor bijlage 5. *Lijst met ontwikkelingsdoelen van het gewoon kleuteronderwijs en eindtermen van het gewoon lager onderwijs waarvan kan worden afweken worden voor dove en slechthorende kinderen binnen de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, als vermeld in artikel 44, §6 en §7 van het decreet, VR 2024 0803 DOC.0299/3*, <https://beslissingenvlaamsegering.vlaanderen.be/document-view/65E5E183153F3C9CEF7BFD2E>. Die vrijstelling is dus niet mogelijk voor horende kinderen die ingeschreven zijn in de taalafdeling NL-VGT.

- Dove en slechthorende kinderen die ingeschreven zijn in een taalafdeling Nederlands-VGT behouden, op basis van hun GC- of IAC-verslag, hun recht op leersteun vanuit een leersteuncentrum, zoals geregeld in het leersteundecreet.⁸ Dat maakt bijkomende ondersteuning mogelijk op maat van de individuele onderwijsnoden van elk kind.
- Voor hun leerlingen in de taalafdeling Nederlands-VGT krijgen basisscholen een bijkomend werkingsbudget (art. 42-44) en aanvullende lestijden zodat de taalafdeling NL-VGT ook voor kleine groepen ingericht kan worden (art. 50-52).⁹

Met de nodige flexibiliteit

We waarderen ook de flexibiliteit in verschillende elementen in het ontwerp van decreet:

- Zo zullen basisscholen met een taalafdeling Nederlands-VGT voor leerlingen die niet in die afdeling ingeschreven zijn, een facultatief aanbod Vlaamse Gebarentaal mogen voorzien – en dat al vanaf het kleuteronderwijs (art. 38).¹⁰ Dat schept voor leerlingen die niet ingeschreven raakten in de taalafdeling NL-VGT van hun school of voor horende medeleerlingen die pas op latere leeftijd belangstelling krijgen voor de Vlaamse Gebarentaal toch een mogelijkheid om op hun school alsnog de Vlaamse Gebarentaal te leren.
- Omgekeerd krijgt de klassenraad de mogelijkheid om bij leerlingen voor wie na verloop van tijd blijkt dat ze de minimumdoelen VGT of dovencultuur niet zullen kunnen halen, de inschrijving in de taalafdeling Nederlands-VGT om te zetten in een inschrijving in de gewone, eentalige Nederlandstalige afdeling in de eigen school (art. 9 en 10). Hiermee worden horende leerlingen beoogd voor wie de extra minimumdoelen VGT en dovencultuur te hoog gegrepen blijken. Bij overstap naar het gewone onderwijsaanbod zal de betrokken leerling zijn schoolloopbaan steeds in de eigen school kunnen verderzetten, ongeacht eventuele capaciteitsbeperkingen (art. 25, 1°).
- Basisscholen behouden ook voor de taalafdeling Nederlands-VGT de volle vrijheid om zelf te bepalen hoe ze dat onderwijs organiseren en de groepen indelen. Dat zal allicht leiden tot veel variatie, gaande van volledig aparte klassen Nederlands-VGT tot (voor een deel van de lesactiviteiten) gemengde groepen. Die mogelijkheid om verschillende aanpakken uit te proberen, zal toelaten om proefondervindelijk uit te zoeken welke aanpak best werkt en op welke wijze inclusie van dove en slechthorende kinderen best vorm krijgt. Om daarop breed zicht te krijgen, lijkt het ons aanbevolen om daar gericht wetenschappelijk onderzoek naar te laten verrichten. Een eerste evaluatie is al voorzien in het schooljaar 2026-2027 (art. 4). Dat is ongetwijfeld nuttig, maar lijkt ons vrij vroeg om al een volledige en diepgaande evaluatie van de verschillende wijzen van aanpak te kunnen uitvoeren. De eerste scholen die met een taalafdeling Nederlands-VGT starten, zullen dan nog maar in het tweede jaar van de opbouw ervan zitten.¹¹ We bevelen daarom aan om ook later nog een wetenschappelijke evaluatie te organiseren.

De expertise van basisscholen met een taalafdeling Nederlands-VGT zal ook ten bate van andere dove en slechthorende leerlingen worden aangewend, met name door die scholen te laten optreden als examenschool voor dove en slechthorende leerlingen die hun getuigschrift lager onderwijs via de Centrale Examencommissie wensen te behalen (art. 40).

⁸ Memorie van toelichting, p. 4.

⁹ Het uitgangspunt daarbij is dat er 26 lestijden nodig zijn voor het kleuteronderwijs en ook 26 lestijden per twee leerjaren in het lager onderwijs (Memorie van toelichting, p. 6). Men gaat er m.a.w. van uit dat de taalafdeling NL-VGT na volledige opbouw in de regel zal bestaan uit één groep in het kleuteronderwijs en drie groepen in het lager onderwijs.

¹⁰ Voor basisscholen in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad, de randgemeenten of de taalgrensgemeenten zal dit facultatieve aanbod slechts mogelijk zijn vanaf het leerjaar waarin de leerlingen ook de Franse taal aangeboden krijgen (art. 38).

¹¹ De inwerkingtreding van het decreet is voorzien voor 1 september 2024. Maar gezien scholen die een taalafdeling NL-VGT willen inrichten hun aanvraag met oprichtingsdossier ten laatste op 30 november van het voorafgaande schooljaar moeten indienen (art. 47), zullen de eerste scholen pas op 1 september 2025 met die taalafdeling NL-VGT kunnen starten.

2. Vragen bij het inschrijvingsrecht

Bij de specifieke bepalingen die het ontwerp van decreet op het vlak van het inschrijvingsrecht invoert, zien we naast enkele positieve zaken toch ook elementen die bij ons vragen oproepen.

Aparte capaciteit: logische keuze

Voor de inschrijving van leerlingen zal de taalafdeling Nederlands-VGT binnen een basisschool (of binnen de betrokken vestigingsplaats) als een apart capaciteitsniveau tellen. Net als voor het gewone onderwijsaanbod zal het schoolbestuur ervoor kunnen kiezen om daarbinnen ook het geboortjaar (voor KO) resp. het leerjaar (voor LO) als onderliggend capaciteitsniveau te hanteren (art. 13 en art. 30). Het lijkt ons een logische keuze om de taalafdeling Nederlands-VGT als een aparte capaciteit te laten tellen. Dat is nodig om vervolgens – via aangepaste voorrangsregels – de beschikbare plaatsen in de eerste plaats aan de prioritaire doelgroep(en) te kunnen toebedelen.

Gezamenlijk aanmelden biedt toch meer voordelen

Basisscholen zullen voor hun taalafdeling Nederlands-VGT apart kunnen beslissen of ze wel of niet met een aanmeldprocedure werken om zo kinderen te kunnen weigeren om redenen van capaciteit. Ook zullen zij voor hun taalafdeling Nederlands-VGT een aparte aanmeldprocedure kunnen gebruiken, dus zonder te moeten aansluiten bij de gezamenlijke aanmeldprocedure binnen het LOP-gebied of de gemeente. Zij hoeven daarvoor ook geen toestemming van het LOP te krijgen. Hiermee wordt een afwijking gecreëerd op de regel die scholen in LOP-gebieden of – buiten de LOP-gebieden – in gemeenten waar meerdere scholen met aanmelden werken, verplicht om binnen het LOP-gebied of de gemeente een gezamenlijke aanmeldprocedure te gebruiken (art. 13, 17, 26, 28 en 29).¹²

De memorie van toelichting motiveert deze afwijkende regeling door te stellen dat aparte aanmeldprocedures voor het gewone onderwijsaanbod enerzijds en voor de taalafdeling Nederlands-VGT anderzijds zal helpen om bij de ouders verwarring te vermijden.

Als een school twee keer in hetzelfde systeem zit, één keer met zijn eentalig aanbod en één keer met de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, kan het verwarrend zijn bij de aanmeldingen. (Membrie van toelichting, p. 27)

We menen dat werken met aparte aanmeldprocedures toch meer nadelen dan voordelen met zich brengt.

- **Voor de ouders:** Gezien het wellicht beperkte aantal plaatsen in een taalafdeling Nederlands-VGT zullen veel ouders die een inschrijving van hun kind in een taalafdeling Nederlands-VGT beogen, er wellicht voor kiezen om hun kind twee keer voor die school aan te melden, met de taalafdeling Nederlands-VGT als eerste keuze en het gewone onderwijsaanbod in diezelfde school als tweede keuze en eventueel nog andere scholen (met veelal enkel een gewoon aanbod) als derde of vierde keuze. Door dat in één aanmeldsysteem mogelijk te maken, vereenvoudigt je voor hen het aanmelden. Ze hoeven niet twee of meer aanmeldprocedures te doorlopen. En ze krijgen na afloop meteen een eenduidig resultaat.
- **Voor de scholen:** Werken met verschillende aanmeldsystemen in eenzelfde LOP-gebied, gemeente of regio zal ertoe leiden dat sommige kinderen in twee of meer scholen een plaats toegekend krijgen. Bij de school die eigenlijk hun tweede of derde keuze is, dagen de ouders dan niet op voor de eigenlijke inschrijving, maar de school blijft in het

¹² Basisscholen voor gewoon onderwijs in Antwerpen, Gent en Brussel worden voor hun taalafdelingen Nederlands-VGT daarmee ook ontheven van de verplichting om in elk geval met een aanmeldprocedure te werken (art. 13, 4° resp. art. 26 en 28).

ongewisse over de reden. Het opbellen van die ouders en vervolgens het opvissen van kinderen uit de wachtlijst, ook die ouders weer opbellen, hen de decretaal voorziene bedenktijd geven, enz. - het is allemaal extra werk voor de scholen dat vermeden kan worden door met een gemeenschappelijke aanmeldprocedure te werken.

- En de verwarring bij het aanmelden? Die kan o.i. eenvoudig vermeden worden door op de website van de aanmeldprocedure de scholen die een taalafdeling Nederlands-VGT inrichten inderdaad twee keer in de lijst van scholen op te nemen: één keer met de vermelding 'Nederlandstalig aanbod' en één keer met de vermelding 'Vlaamse Gebarentaal'. Klik een ouder op die laatste optie, dan kan een pop-up nog eens extra duidelijk maken dat bij keuze voor de 'VGT-optie' het kind de Vlaamse Gebarentaal aangeleerd krijgt en daarop ook geëvalueerd zal worden. Ook kan dan meteen erop gewezen worden dat dove en slechthorende kinderen voorrang krijgen voor de 'VGT-optie', als ze dat bij het aanmelden aanklikken en bij de inschrijving de nodige bewijsstukken voorleggen.

Aanbeveling

Bevorder zoveel mogelijk het werken met een gezamenlijke aanmeldingsprocedure, waarbij ouders binnen één systeem hun voorkeuren voor een of meer taalafdelingen Nederlands-Vlaamse Gebarentaal als voor het gewone onderwijsaanbod in dezelfde of in andere gewone basisscholen kunnen aangeven.

- Zorg ervoor dat initiatiefnemers die voor de aanmeldprocedure in hun LOP-gebied, gemeente of samenwerkingsverband van scholen gebruik willen maken van het Vlaams Aanmeldsysteem in het scholenaanbod ook de taalafdelingen Nederlands-VGT op goed herkenbare manier kunnen opnemen, zodat voor ouders het verschil met het gewone onderwijsaanbod in dezelfde scholen duidelijk wordt.
- Maak het daarbij makkelijk voor ouders om naast hun keuze voor een taalafdeling Nederlands-VGT ook voorkeuren binnen het gewone basisonderwijsaanbod aan te geven.
- Voorzie in het Vlaams Aanmeldsysteem de mogelijkheid om voor de aanmeldingen voor de taalafdelingen Nederlands-VGT in scholen voor gewoon basisonderwijs een geëigende voorrangsregeling en rangordening van leerlingen te implementeren die afwijkt van de voorrangsregeling en rangordeningsregels die door de initiatiefnemer voor het gewone onderwijsaanbod gehanteerd worden.

Hanteer een heldere en logische voorrangsregeling

Helemaal vreemd in het ontwerp van decreet is de voorrangsregeling voor de taalafdeling Nederlands-VGT. Die bepaalt dat in de eerste plaats voorrang gegeven wordt aan kinderen die al een broer of zus op de school hebben en pas in tweede instantie aan kinderen die doof of slechthorend zijn. Die dove en slechthorende kinderen worden bovendien qua voorrang op gelijke voet geplaatst met de derde groep, zijnde kinderen van wie de vader en/of de moeder personeelslid is van de school (art. 20-21 en art. 31 en 33).

Plaats dove en slechthorende leerlingen voorop

Waarom dove en slechthorende kinderen pas op de tweede plaats komen, is uit de memorie van toelichting niet duidelijk. Op grond van de toelichting zouden we verwachten dat die groep op de eerste plaats komt:

Deze voorrangsgroep wordt ingevoerd omdat doven en slechthorenden de eerste en voornaamste doelgroep zijn van deze taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal. Zij hebben ook het meest nood aan het leren van Vlaamse Gebarentaal. (Memorie van toelichting, p. 28 en pp. 30-31)

Dat in het ontwerp van decreet dove en slechthorende kinderen pas op de tweede plaats komen, is manifest in tegenspraak met de memorie van toelichting die stelt dat die kinderen ‘absolute voorrang’ krijgen.¹³

Om ten volle de consequenties van die voorrangsregeling in het ontwerp van decreet te kunnen inschatten, is het goed om de exacte formulering van de eerste voorrangsgroep nader te bekijken:

Elke leerling die tot dezelfde leefentiteit behoort als een reeds ingeschreven leerling, heeft bij voorrang op alle andere leerlingen, recht op inschrijving in de betrokken school of de betrokken scholen die de inschrijvingen van de ene naar de andere school laten doorlopen, op basis van artikel 37/9. (Art. 20, §2)

Die formulering leidt ertoe dat ook een horend kind dat in de school (ook buiten de taalafdeling Nederlands-VGT) al een horende broer of zus heeft, bij verzoek om inschrijving in de taalafdeling Nederlands-VGT van die school, voorrang krijgt op dove of slechthorende kinderen zonder een broer of zus die al leerling is op die school. Dat kan ertoe leiden dat sommige dove of slechthorende kinderen geen plaats krijgen in die taalafdeling Nederlands-VGT terwijl er wel horende kinderen een plaats krijgen. We vinden dit onbegrijpelijk.

We begrijpen uiteraard dat wanneer voor de taalafdeling Nederlands-VGT in een school de vraag om inschrijving van dove of slechthorende kinderen op zich al groter is dan het aantal vrije plaatsen, die dove of slechthorende kinderen die al een broer of zus op de school hebben, voorrang krijgen op de andere dove of slechthorende kinderen. Idem, in tweede orde, voor dove of slechthorende kinderen van wie de vader en/of moeder personeelslid is. Dat kan eenvoudig gerealiseerd worden door broers of zussen (‘kinderen van dezelfde leefentiteit’) van een eerder in de school ingeschreven leerling, resp. kinderen van een personeelslid van de school als derde resp. vierde voorrangsgroep te definiëren.

Waarom het ontwerp van decreet de voorrangsgroep dove en slechthorende kinderen bovendien ook nog eens op gelijke voet plaatst als kinderen van personeel is helemaal niet duidelijk. Daarover zegt de memorie van toelichting enkel:

De reden hiervoor is dat de categorie van kinderen van personeel al bij al weinig voorkomt. (Memorie van toelichting, p. 28)

Dat wil zeggen: aan die gelijkschakeling hangt voor die dove en slechthorende kinderen weinig nadeel vast. Juist, ja, maar wat is het voordeel van die gelijkschakeling? Waarom zou je zoiets überhaupt doen? Een digitaal aanmeldsysteem kan heus wel drie of vier hiërarchisch gerangschikte voorrangsgroepen aan.

Zet horende kinderen met een doof of slechthorend gezinslid op de tweede plaats

Uit de toelichting bij art. 4 is duidelijk dat de taalafdeling Nederlands-VGT er niet alleen is voor dove en slechthorende kinderen, maar ook voor

andere kinderen die in dit aanbod geïnteresseerd zijn, bijvoorbeeld horende kinderen van dove ouders. (Memorie van toelichting, p. 23)

Daarnaast kunnen natuurlijk nog andere horende kinderen interesse hebben in de Vlaamse Gebarentaal en in de dovencultuur, bijvoorbeeld omdat ze een doof of slechthorend vriendje

---

¹³ Memorie van toelichting, p. 12.

hebben dat de Vlaamse Gebarentaal hanteert. Maar als niet iedereen een plaats kan krijgen in de taalafdeling Nederlands-VGT, lijkt het toch voor de hand te liggen dat horende kinderen met een doof of slechthorend gezinslid een meer dringende reden hebben om een inschrijving in de taalafdeling Nederlands-VGT te krijgen dan horende kinderen die daar om andere redenen in geïnteresseerd zijn. Zijn er argumenten om hen die voorrang niet te geven? De privacy van de betreffende dove of slechthorende ouder, broer of zus? Die hebben er toch vooral belang bij dat al hun gezinsgenoten goed met hen kunnen leren communiceren?

Dezelfde secundaire ordeningscriteria voor alle taalafdelingen NL-VGT binnen een LOP-gebied of gemeente

Verder is het uiteraard zo dat wanneer binnen een voorrangsgroep het aantal aangemelde kinderen al groter is dan het aantal beschikbare plaatsen, de kinderen binnen die voorrangsgroep onderling geordend moeten worden. Het ontwerp van decreet hanteert daarbij voor de taalafdeling Nederlands-VGT dezelfde logica als in de bestaande regelgeving voor het gewone onderwijsaanbod: eerst ordenen op basis van het al of niet aanvinken op een of meer navolgende voorrangsgroepen en in secundaire orde op basis van de gekozen combinatie van de bekende decretaal vooropgestelde ordeningscriteria die ook voor de ordening van de kinderen in de restgroep gehanteerd wordt (art. 21 en 33).¹⁴

Vraag is wie die combinatie van ordeningscriteria bepaalt. Als er in een LOP-gebied, gemeente of samenwerkingsverband van scholen maar één school is die een taalafdeling Nederlands-VGT inricht, dan lijkt het ons geen probleem dat die school dat zelf bepaalt. Maar als verschillende scholen binnen eenzelfde LOP-gebied, gemeente of samenwerkingsverband elk een taalafdeling Nederlands-VGT inrichten, lijkt het ons aan de ouders makkelijker uit te leggen als voor die verschillende taalafdelingen Nederlands-VGT eenzelfde secundaire ordening gehanteerd wordt.

Geen bijkomende voorrangsgroepen

Het ontwerp van decreet bepaalt dat er binnen de taalafdeling Nederlands-VGT geen voorrang voor 'ondervetegenwoordigde groepen' gegeven kan worden (art. 22 en 34). Ook geldt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest binnen de taalafdeling Nederlands-VGT geen voorrang voor kinderen van Nederlandkundige ouders (art. 32). Die keuzes lijken ons wel perfect verdedigbaar. De doelpopulatie (dove en slechthorende kinderen) zal binnen een LOP-gebied of gemeente op zich al vrij beperkt zijn. Daarbinnen nog eens 'ondervetegenwoordigde groepen' bepalen, is allicht op zich al niet objectief mogelijk wegens te kleine aantallen met mogelijks grote variaties van jaar tot jaar. En binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor de taalafdeling Nederlands-VGT kinderen van Nederlandssprekende ouders voorrang geven op kinderen van dove, gebarentalige ouders zou ons inderdaad eerder absurd lijken.

Aanbeveling

Om te verzekeren dat dove en slechthorende kinderen écht prioritair in aanmerking komen voor de taalafdeling Nederlands-VGT en om tegemoet te komen aan de andere aandachtspunten die we hierboven schetsten, vragen we om de in het ontwerp van decreet voorziene voorrangregeling voor de inschrijvingen in de taalafdeling Nederlands-VGT als volgt bij te sturen:

Geef voor de inschrijvingen in de taalafdeling Nederlands-VGT achtereenvolgens voorrang aan de volgende voorrangsgroepen:

- Op de eerste plaats: dove of slechthorende kinderen.

¹⁴ Het betreft hier de ordeningscriteria afstand thuis – school, afstand werkplek ouders – school, toeval, plaats van de school/taalafdeling in de voorkeuorde van de ouders (art. 21 en 33).

- Op de tweede plaats: horende kinderen met een of meer dove of slechthorende gezinsleden ('een of meer dove of slechthorende personen in hun leefentiteit').
- Op de derde plaats: kinderen uit dezelfde leefentiteit als een leerling die reeds is ingeschreven in de school of in een van de scholen die de inschrijvingen van de ene naar de andere school laten doorlopen op basis van artikel 37/9.
- Op de vierde plaats: kinderen met een ouder die personeelslid is van de school.

Waarbij de ordening van de leerlingen gebeurt als volgt:

- Eerst de kinderen die behoren tot de eerste voorrangsgroep. Binnen deze groep worden de kinderen geordend in functie van het al dan niet behoren tot de derde en/of de vierde voorrangsgroep, met
  - eerst de kinderen die tegelijk behoren tot de eerste, de derde én de vierde voorrangsgroep,
  - dan de overige kinderen die tegelijk behoren tot de eerste én de derde voorrangsgroep,
  - dan de overige kinderen die tegelijk behoren tot de eerste én de vierde voorrangsgroep.
- Vervolgens de kinderen die behoren tot de tweede voorrangsgroep. Binnen deze groep worden de kinderen geordend in functie van het al dan niet behoren tot de derde en/of de vierde voorrangsgroep, met
  - eerst de kinderen die tegelijk behoren tot de tweede, de derde én de vierde voorrangsgroep,
  - dan de overige kinderen die tegelijk behoren tot de tweede én de derde voorrangsgroep,
  - dan de overige kinderen die tegelijk behoren tot de tweede én de vierde voorrangsgroep.
- Vervolgens de overige kinderen die tegelijk behoren tot de derde én de vierde voorrangsgroep,
- Vervolgens de overige kinderen uit de derde voorrangsgroep,
- Vervolgens de overige kinderen uit de vierde voorrangsgroep,
- Vervolgens de kinderen die tot geen enkele voorrangsgroep behoren (de 'restgroep').

Binnen elk van de hierboven onderscheiden groepen worden de kinderen verder geordend op basis van één van de ordeningscriteria of combinatie van ordeningscriteria, zoals bepaald in art. 37/23 §1, 2° van het Decreet Basisonderwijs, waarbij het vierde criterium wordt vervangen door: 'de plaats van de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal in de voorkeurorde van de ouders'. Scholen die voor hun taalafdelingen Nederlands-Vlaamse Gebarentaal met een gezamenlijke aanmeldprocedure werken, hanteren daarbij dezelfde combinatie van ordeningscriteria.

Over de overstap naar de taalafdeling Nederlands-VGT in de eigen school

Het ontwerp van decreet creëert een uitzonderingssituatie voor leerlingen die al naar school gaan in een school die een taalafdeling Nederlands-VGT opricht. Op het moment dat een overstap voor hen voor het eerst mogelijk wordt, krijgen die 'zittende leerlingen' de kans hun schoolloopbaan verder te zetten in de nieuw opgerichte taalafdeling Nederlands-VGT in hun school (art. 25, 2°). De ouders van die 'zittende leerlingen' moeten hun beslissing tot overstap meedelen vóór de start van de inschrijvingen (voorrangsperiode) resp. vóór de start van de aanmeldingsperiode.

Dat maakt het eigenlijk mogelijk dat 'zittende leerlingen' een voorafname doen op de plaatsen in een nieuw opgerichte taalafdeling Nederlands-VGT in hun school. Dat lijkt ons perfect te verantwoorden voor 'zittende leerlingen' die zelf doof of slechthorend zijn of die een doof of slechthorend gezinslid hebben. Het probleem is dat art 25, 2° in het ontwerp van decreet dat onderscheid niet maakt. Bijgevolg kunnen ook andere (horende) zittende leerlingen gebruik maken van die eenmalige absolute voorrang. We begrijpen dat men ook die andere zittende leerlingen een extra kans wil geven om zo'n overstap te maken. Maar dat mag niet ten nadele komen van nieuwe leerlingen die wel doof of slechthorend zijn of een doof of slechthorend gezinslid hebben.

Aanbeveling

Beperk de regeling voorzien in art. 25, 2° van het ontwerp van decreet tot zittende leerlingen die zelf doof of slechthorend zijn of een gezinslid hebben dat doof of slechthorend is. Geef andere zittende leerlingen die, van zodra mogelijk, de overstap naar de nieuw opgerichte taalafdeling Nederlands-VGT in hun school willen maken, eenmalig dezelfde voorrangstatus als kinderen met al een ‘broer/zus’ in die school en laat hen daarmee deelnemen aan de gewone voorrangperiode voor kinderen uit de voorrangsgroepen of gebruik maken van de aanmeldprocedure.

Voor scholen die voor hun taalafdeling Nederlands-VGT geen capaciteitsbeperkingen hanteren stelt er zich uiteraard geen probleem. En voor ‘zittende leerlingen’ die op een later moment – niet wanneer dat voor hen voor het eerst in hun school mogelijk wordt – de overstap willen maken, gelden uiteraard de gewone inschrijvings- en aanmeldingsregels. Voor wie, door de beperkte capaciteit, de overstap niet kan maken, kan de school uiteraard nog altijd gebruik maken van de mogelijkheid om een facultatief aanbod in de Vlaamse Gebarentaal te voorzien (zie hoger).

Leerlingen met een IAC-verslag

Voor de inschrijving in de taalafdeling Nederlands-VGT van een basisschool wijzigt het ontwerp van decreet niets aan de bestaande regelgeving voor de inschrijving van leerlingen met een GC-verslag of met een IAC-verslag. Dat betekent dat ook voor de taalafdeling Nederlands-VGT leerlingen met een IAC-verslag onder ontbindende voorwaarde ingeschreven worden, waarna de school – op basis van een afweging van de proportionaliteit van de nodige aanpassingen – binnen de 60 dagen een finale beslissing neemt over de inschrijving van de leerling.¹⁵ Gezien een IAC-verslag en de nodige aanpassingen voor een individuele leerling ook betrekking kunnen hebben op andere beperkingen dan enkel het doof of slechthorend zijn, vinden we dat een begrijpelijke keuze.

3. Andere bedenkingen

Maak ook monitoring van de samenstelling van taalafdelingen NL-VGT mogelijk

Bij het doorgeven van de inschrijvingen aan AGODI via Discimus zullen basisscholen met een taalafdeling Nederlands-VGT ook moeten aanstippen of een leerling al dan niet voor de taalafdeling NL-VGT werd ingeschreven (art. 11 en art. 24). Dat is uiteraard nodig voor de noodzakelijke controles i.v.m. de financiering/subsidiëring. Het zal ook een beeld opleveren van het aantal leerlingen in taalafdelingen Nederlands-VGT.

Of de Vlaamse overheid ook zal kunnen opvolgen in welke mate taalafdelingen Nederlands-VGT bevolkt worden door dove of slechthorende leerlingen is minder duidelijk. Bij de inschrijving van een leerling in de taalafdeling Nederlands-VGT moet de school navragen of de leerling doof of slechthorend is en ook de nodige bewijsstukken opvragen en bijhouden (art. 11 en art. 24). Maar in die artikelen is geen sprake van het doorgeven van die informatie aan AGODI via Discimus. Uit de bestaande regelgeving blijkt ook niet dat scholen voor gewoon basisonderwijs bij de inschrijving van een leerling dit soort specifieke informatie, bijvoorbeeld op basis van een IAC-verslag, moeten doorgeven aan AGODI.¹⁶

¹⁵ Memorie van toelichting, p. 4.

¹⁶ Zie omzendbrief *DISCIMUS – Uitwisseling van leerlingengegevens* (NO/2012/01), 07/03/2012 (datum laatste wijziging: 06/01/2022), <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14347#2>

Opvolgen in welke mate de plaatsen in taalafdelingen Nederlands-VGT door dove of slechthorende leerlingen ingenomen worden, lijkt dus niet te zullen kunnen gebeuren op basis van de gegevens in Discimus. Dat vinden wij jammer. Dat beperkt immers de mogelijkheden om de uitrol en de effecten van het decreet te evalueren.

Aanbeveling

Werk een regeling uit die het AGODI mogelijk maakt nauwkeurig bij te houden hoeveel dove en slechthorende leerlingen naar school gaan in een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, bijvoorbeeld door de daarvoor nodige informatie op te nemen in de lijst van leerlinggegevens die scholen bij elke inschrijving voor de taalafdeling Nederlands-VGT aan AGODI moeten doorgeven.

Geen thuisnabij aanbod voor elk doof of slechthorend kind

In een reactie op een opmerking van de VLOR wijst de memorie van toelichting erop dat de doelgroep van dove en slechthorende kinderen in omvang beperkt is. In combinatie met de programmatie- en rationalisatienormen, is het bijgevolg niet realistisch om aan te nemen dat er voor elk doof of slechthorend kind een thuisnabij aanbod van de taalafdeling Nederlands-VGT voorzien kan worden.

Voor ons is dat een reden te meer om nogmaals te pleiten voor het recht op mobiliteitsondersteuning op maat voor elk kind met een beperking, ongeacht of het naar het gewoon of naar het buitengewoon onderwijs naar school gaat.¹⁷

Ook volgen we in deze het pleidooi van NOOZO om aandacht te besteden aan een minimale spreiding van taalafdelingen Nederlands-VGT over het Vlaamse grondgebied. In een reactie daarop in de memorie van toelichting stelt de minister dat de overheid schoolbesturen niet kan verplichten.¹⁸ Maar zijn er dan geen andere mogelijkheden om zo'n spreiding te bevorderen?

Aanbeveling

Gezien er wellicht niet voor elk doof of slechthorend kind een thuisnabij aanbod van de taalafdeling Nederlands-VGT verzekerd kan worden vragen we om:

- te zoeken naar kanalen om een goede geografische spreiding van de taalafdelingen Nederlands-VGT te kunnen realiseren,
- elk kind met een beperking recht op mobiliteitsondersteuning op maat toe te kennen, ongeacht of het naar school gaat in het buitengewoon of in het gewoon onderwijs.

Wat met dove en slechthorende anderstalige nieuwkomers in het SO?

Zoals hoger aangegeven, begrijpen we ten volle de redenering om de taalafdeling Nederlands-VGT in het basisonderwijs te situeren. Als dove en slechthorende kinderen daar de Vlaamse Gebarentaal hebben leren beheersen, kunnen ze vervolgens gewoon secundair onderwijs volgen met ondersteuning door een tolk Nederlands-VGT.

¹⁷ Zie ook ons advies 'Leerlingenvoer buitengewoon onderwijs: Wanneer wordt eindelijk de bocht genomen naar vervoersondersteuning op maat?' Advies 2023-2024/08, 13 december 2023, <https://www.kinderrechten.be/advies/leerlingenvoer-buitengewoon-onderwijs-wanneer-wordt-eindelijk-de-bocht-genomen-naar>.

¹⁸ Memorie van toelichting, p. 13.

Er is evenwel een specifieke categorie van leerlingen voor wie die redenering niet opgaat: anderstalige nieuwkomers die doof of slechthorend zijn en gezien hun leeftijd na aankomst in België normaliter naar OKAN zouden gaan, mocht hun handicap hen dat niet beletten. Voor hen biedt een tolk Nederlands-VGT geen gepaste oplossing. Ze beheersen immers de VGT nog niet. In het beste geval hanteren ze wel international sign language, al dan niet in combinatie met een lokale gebarentaal uit hun land van herkomst. Voor deze jongeren is de uitdaging dubbel zo groot als voor andere nieuwkomers of andere dove of slechthorende jongeren. Om hun toekomstkansen in Vlaanderen ten volle te kunnen realiseren, moeten zij én de Vlaamse Gebarentaal leren én Nederlands leren lezen en schrijven. Ook zij hebben een aangepast onderwijsaanbod nodig dat hen alle kansen biedt hun talenten te ontwikkelen.

Aanbeveling

Onderzoek de mogelijkheid om voor dove of slechthorende anderstalige nieuwkomers tussen 12 en 18 jaar in het secundair onderwijs een aangepaste vorm van onthaalonderwijs uit te bouwen, gebaseerd op de principes van de taalafdeling Nederlands-VGT in het gewoon basisonderwijs.

Overige elementen

Uiteraard onderschrijven we de pleidooien voor een specifieke opleiding van leraren voor de taalafdeling Nederlands-VGT in het gewoon basisonderwijs en voor de verdere professionalisering van leraren en ondersteuners van dove en slechthorende leerlingen.